

УРАХУВАННЯ ТРАНСФОРМАЦІЙ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОСТОРУ ПРИМОРСЬКИХ РЕГІОНІВ В КОНТЕКСТІ ЇХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Брошкова С.Л.

Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України (м. Одеса, Україна)

На сучасному етапі розвитку приморських регіонів екологічними наслідками економічного зростання є надмірне використання компонентів природно-ресурсного потенціалу, забруднення атмосферного повітря, порушення процесів екосистемної саморегуляції, що в цілому дестабілізує стійкий розвиток регіональної системи. У зв'язку з цим актуальним стає створення умов, які забезпечать гармонізацію взаємовідносин економічної, екологічної та соціальної систем, враховуючи особливості організації економічної діяльності та потреби суспільства.

У зв'язку з тим, що приморський регіон є багатофункціональною і структурно складною системою, важливо визначити чинники, які зумовлюють характер трансформацій підсистем приморського регіону відносно мети сталого розвитку. Тому розробка підходу до оцінки сталого розвитку приморських регіонів з урахуванням трансформації економічного простору та характеру використання природно-ресурсного потенціалу, є досить актуальним і своєчасним.

Визначення характеру суперечностей взаємодії соціальної, економічної та екологічної підсистем приморського регіону, заснований на гіпотезі, що кожна з підсистем має різні стратегічні цілі, досягнення яких вимагає використання спільних ресурсів території та зумовлює конфлікт інтересів щодо мети сталого розвитку, яка полягає у забезпеченні якості середовища життєдіяльності суспільства. Застосування цього підходу дозволить довести, що баланс тріади соціо-еколого-економічної підсистем регіону можна забезпечити завдяки екологізації споживання, збереження та оновлення компонентів ПРП, ресурсозбереження, переорієнтації технологій промислового виробництва.

В свою чергу, підхід до оцінки трансформаційних процесів у морегосподарському комплексі стосовно екологічної ситуації в регіоні, який заснований на концептуальних засадах забезпечення балансу тріади соціо-еколого-економічних інтересів суспільства та передбачає визначення інтегрального показника, що відображає рівень екологічної стабільності приморського регіону дозволить визначити ступінь впливу економічної діяльності на екологічну ситуацію та обмеження у використанні ПРП.

Грунтуючись на логіці дослідження, пропозиції щодо забезпечення сталого розвитку Приморських регіонів повинні бути сфокусовані в рамках економічного, екологічного, соціального, інституційного та наукового

напрямоків. При цьому головною метою є створення умов для екологізації, а саме, розуміти процес, спрямований на збереження якості природного середовища і відновлення компонентів ПРП за допомогою регламентації економічної і природоохоронної діяльності, що дозволить раціонально використовувати ресурси і знизити антропогенне навантаження на природне середовище. Даний процес також передбачає відтворення відновлюваних компонентів ПРП (включаючи асиміляційні потенціал природного середовища) та раціональне використання невідновлюваних ресурсів за допомогою розробки і впровадження високотехнологічних виробничих процесів, а також поступального переходу до використання вторинних матеріальних ресурсів, побутових та промислових відходів, ресурсів альтернативної енергетики.

Для вирішення поставлених завдань необхідно в першу чергу: удосконалення нормативно-правового регулювання процесів природокористування, виділяючи заповідні зони, природні заказники, рекреаційні території, а також невідновлювані компоненти ПРП; розмежування повноважень у сфері державного та регіонального регулювання процесів природокористування і охорони навколишнього середовища; реформування системи обліку та економічної оцінки компонентів ПРП, а також системи платежів за використання природних ресурсів; вдосконалення фінансових механізмів, що забезпечують відтворення компонентів ПРП, враховуючи ліцензування природокористування; впровадження сучасних технологій відтворення та збереження компонентів ПРП, включаючи біорізноманіття та ресурси моря; моніторинг використання ПРП, ефективності регулювання процесів природокористування (екологічна експертиза і контроль), а також трендів соціо-еколого-економічного розвитку щодо цілей сталого розвитку регіону.

Так, пропозиції щодо забезпечення сталого розвитку приморських територій в рамках економічного спрямування, насамперед, мають бути сфокусовані на створенні умов для розвитку соціально орієнтованої економіки, здатної забезпечити високий рівень життя населення за умови екологічної безпеки середовища життєдіяльності та збереження компонентів ПРП. Це зумовлює необхідність активізації впровадження ресурсозберігаючих і безвідходних технологій, модернізації виробництва і запобігання надзвичайних ситуацій природного-техногенного характеру.

Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О. Ф. (м. Суми, 24–26 квітня 2013 р.) : у 4 т. / за заг. ред. О. В. Прокопенко. – Суми : Сумський державний університет, 2013. – Т. 1. – С. 32-34.